

Rozhodování soudu a judikatura

Došlo-li v soudní rozhodovací praxi při řešení určité materie k judikatornímu ustálení právního názoru, je z povahy věci nezbytné, aby soudy nižších stupňů tento judikatorní posun ve své rozhodovací praxi reflektovaly a v případě, že takový právní názor nesdílejí, jej ve světle jimi pečlivě vyložené argumentace (kriticky) konfrontovaly a seznatelným způsobem (v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozhodnutí) vyložily, proč, resp. z jakého (jakých) nosného (nosných) důvodu (důvodů) nebylo lze se ve věci s obdobným skutkovým či právním základem s předmětným judikátem ztotožnit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 2811/2007, ze dne 3.12.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce P. F., zastoupeného advokátem, proti žalované České republice - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, o zaplacení částky 317.461,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu Praha - západ pod sp. zn. 5 C 1284/2002, o dovolání účastníků proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 7. února 2007, č.j. 26 Co 572/2006-299, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 9. května 2007, č.j. 26 Co 572/2006-329, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 7. února 2007, č.j. 26 Co 572/2006-299, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 9. května 2007, č.j. 26 Co 572/2006-329, jakož i rozsudek Okresního soudu Praha - západ ze dne 28. června 2006, č.j. 5 C 1284/2002-266, vyjma jeho výroku III., se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu Praha - západ k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

V záhlaví citovaným rozsudkem Krajský soud v Praze (dále již „odvolací soud“) v nákladových výrocích V. a VI. změnil rozsudek Okresního soudu Praha - západ (dále již „soud prvního stupně“) ze dne 28. června 2006, č.j. 5 C 1284/2002-266, a v meritorních výrocích I. a II., jakož i v jeho akcesorických výrocích IV. a V. jej jako věcně správný potvrdil.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali oba účastníci včasné dovolání. Žalobce podal dovolání „pokud bylo rozhodnuto o potvrzení výroku II., IV. a V. a dále pokud bylo rozhodnuto o změně ve výroku V. rozsudku soudu 1. stupně.“ Dovolání shledal přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a uplatnil v něm dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 1 písm. b) o.s.ř. (tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), neboť má za to, že napadené rozhodnutí řeší právní otázku v rozporu s hmotným právem, což žalobce ve svém dovolání zevrubně rozvádí. Žalobce navrhl, aby v jím dovoláním napadených výrocích byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Rovněž žalovaná napadla citovaný rozsudek odvolacího soudu dovoláním, a to v části, jíž byl potvrzen meritorní výrok I. rozsudku soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání žalovaná odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a uplatňuje v něm dovolací důvody ve smyslu § 241a odst. 1 písm. b) a odst. 3 (tj., že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování). Žalovaná v dovolání namítá, že právní názory Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99-89, že „orgán státu“ je odpovědný za škodu vzniklou druhému subjektu za „převod vlastnického práva k věci“ (dražbou), která nebyla ve vlastnictví žalobce (správně žalované), podle zákona č. [58/1969](#) Sb., a

dále že v daném případě ve vztahu k okupovanému pozemku nelze postupovat podle § 6 odst. 2 zákona č. [87/1991](#) Sb., jsou nesprávné, neboť jsou v rozporu s tehdy již konstantní judikaturou, na kterou žalovaná v rámci své dovolací argumentace poukazuje. Žalovaná navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil jak rozsudek odvolacího soudu, tak i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil nalézacímu soudu k dalšímu řízení.

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení části první Čl. II, bodu 12 zákona č. [7/2009](#) Sb., jímž byl změněn občanský soudní řád (zákon č. [99/1963](#) Sb.), podle něhož dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. června 2009; užití nového ustanovení § 243c odst. 2 tím není dotčeno.

Z obsahu spisu vyplývá, že odvolací soud ve svém předchozím rozhodnutí - (kasačním) usnesení ze dne 16. června 2004 č.j. 26 Co 226/2004-165 - zrušil předchozí rozsudek soudu prvního stupně ze dne 10. prosince 2003, č.j. 5 C 1284/2002-142, zčásti z důvodu nepřezkoumatelnosti (u závěru stran promlčení nároku na vydání neoprávněného majetkového prospěchu), a dále z důvodu, že okresní soud nerespektoval závazný právní názor, jenž vyložil Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 28. listopadu 2001, č.j. 25 Cdo 2905/2001-89, když „svůj postup zdůvodnil tím, že v mezidobí, které uplynulo od vydání rozsudku Nejvyššího soudu, byl vydán judikát v napadeném rozsudku zmiňovaný, s obsahem vlastně opačným, než jaký je vyjádřen u rozsudku Nejvyššího soudu.“ V tomto směru odvolací soud zdůraznil, že z Ústavy České republiky ani ze žádného právního předpisu nevyplývá závaznost judikatury pro konkrétní soudní spory, když její význam spočívá především v zobecnění výkladu právních předpisů. Z uvedeného je proto zřejmé, že přípustnost dovolání není založena ani ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) ani písm. b) cit. par. o.s.ř., a že zde jde - vzhledem k potvrzeným meritorním výrokům rozsudku soudu prvního stupně odvolacím soudem - o procesní situaci, kdy dovolání účastníků směřují proti rozsudku odvolacího soudu, proti němuž je tento mimořádný opravný prostředek přípustný pouze tehdy, dospěje-li dovolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 o.s.ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z obsahu nalézacího spisu je zřejmé, že žalobce se domáhal, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit mu (původně) částku 317.461,- Kč s 19% úrokem z prodlení od 15. srpna 1995 do zaplacení, z níž částku 190.724,- Kč požaduje zaplatit jako neoprávněný majetkový prospěch vzniklý bývalému Československému státu tím, že dne 29. června 1991 ve veřejné dražbě provozní jednotky - samoobsluhy v H., postavené na pozemcích p.č. 666/1, 666/2 a 666/3 v katastrálním území H., byla žalobci prodána i část pozemku dříve označeného jako p.č. 36 v katastrálním území H. (zčásti sloučeného do uvedených pozemků), jehož vlastníky v té době byli JUDr. A. D. a J. D., a nikoliv stát, a za převod tohoto pozemku přijal stát od žalobce kupní cenu ve výši 190.724,- Kč. Vzhledem k tomu, že bratři D. později listinnými důkazy doložili své vlastnické právo k pozemku p.č. 36 v cit. katastrálním území, koupil od nich žalobce kupní smlouvou ze dne 23. ledna 1995 část tohoto pozemku (sloučeného nyní částečně též do pozemků p.č. 666/1, 666/2 a 666/3 v katastrálním území H.) za kupní cenu 194.000,- Kč. Dále žalobce uplatnil nárok na náhradu škody ve výši 126.737,- Kč, poskytnutý mu podle smlouvy o úvěru uzavřené s Českou spořitelnou v souvislosti se zaplacením kupní ceny za vydraženou provozní jednotku. Posléze žalobce (v důsledku částečného zpětvzetí žaloby) tento nárok omezil na částku 108.951,- Kč se specifikovaným příslušenstvím.

Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že v posuzované věci rozhodnutí odvolacího soudu řeší předmětnou právní otázku, jež se stala právně významná pro posouzení uplatněných nároků

žalobce, v rozporu s rozhodovací praxí nejen dovolacího soudu, ale také Ústavního soudu České republiky.

Je faktem, že ve shora již citovaném rozsudku Nejvyššího soudu České republiky bylo mj. s odkazem na rozsudek téhož soudu ze dne 17. září 1998, sp. zn. 3 Cdo 1202/96 (in Soudní judikatura č. 7/1999) judikováno, že „převzetím bez právního důvodu (§ 6 odst.2 cit. zákona) ovšem stát nenabyl vlastnické právo k věci (nemovitosti), neboť vlastnického práva nelze (a ani v rozhodném období nebylo lze) nabýt pouhou bezdůvodnou okupací věci (jejím faktickým převzetím); vlastníku nemovitosti však byla odňata možnost nemovitost držet, užívat ji a požívat její plody a užitky. Závěr odvolacího soudu o možném použití § 6 odst. 2 zák. č. [87/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, na daný případ je proto nesprávný, a to nejen ze shora uvedených důvodů, ale též proto, že při řešení otázky vlastnictví k předmětnému pozemku nelze vycházet ze zák. č. [87/1991](#) Sb., upravujícího zvláštní právní režim pro uplatnění tzv. restitučních předpisů uvedených v § 1 tohoto zákona, nýbrž je třeba aplikovat obecné občanskoprávní předpisy platné v době, kdy stát předmětný pozemek bez právního důvodu převzal.“ Vzhledem ovšem k judikatorní situaci, jež poté nastala v souvislosti s vydaným rozsudkem velkého senátu Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. září 2003, sp. zn. 31 Cdo 1222/2001 (in [www.nsoud.cz](#)), v němž byl zaujat právní názor, že „Mohla-li osoba, jejíž nemovitosti převzal stát v rozhodné době (§ 4 odst. 1 zákona č. [229/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů) bez právního důvodu, žádat o vydání těchto nemovitostí podle § 6 odst. 1 písm. p) uvedeného zákona, nemůže se úspěšně domáhat ochrany vlastnického práva podle obecných předpisů (srov. např. § 126 obč. zák.), a to ani formou určení vlastnického práva podle § 80 písm. c) o.s.ř.“, jakož i k následné rozhodovací praxi Ústavního soudu České republiky (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 1. listopadu 2005, sp. zn. Pl. ÚS - st. 210/5, uveřejněném sdělení č. [477/2005](#) Sb.), soud prvního stupně správně tuto zásadně významnou judikatorní okolnost reflektoval a judikovaný právní názor promítl, resp. zohlednil při svém rozhodování ve věci samé, v jehož důsledku předmětnou žalobu zamítl. Tento rozsudek ovšem odvolací soud, jak již vpředu bylo vyloženo, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Lze sice přisvědčit odvolacímu soudu, že právní názory, které Nejvyšší soud České republiky zaujal v jiných právních věcech, nejsou ex lege právně závazné (aplikovatelné) na případy s obdobným skutkovým či právním základem, z něž vzešel ten který judikát dovolacího soudu, nelze však současně ztrácet ze zřetele, že došlo-li v soudní rozhodovací praxi při řešení určité materie k judikatornímu ustálení právního názoru, je z povahy věci nezbytné, aby soudy nižších stupňů tento judikatorní posun ve své rozhodovací praxi reflektovaly a v případě, že takový právní názor nesdílejí, jej ve světle jimi pečlivě vyložené argumentace (kriticky) konfrontovaly a seznatelným způsobem (v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozhodnutí) vyložily, proč, resp. z jakého (jakých) nosného (nosných) důvodu (důvodů) nebylo lze se ve věci s obdobným skutkovým či právním základem s předmětným judikátem ztotožnit. Tento postup při práci s judikaturou je přirozeně nezbytné dodržet tím spíše v situaci, kdy v obdobné věci Nejvyšší soud České republiky zaujal k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu podle § 14 odst. 3 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, stanovisko, anebo rozhodl-li v určité věci velkým senátem podle § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

Z popsaného vyplývá, že již učiněný judikatorní výklad by měl být, nedejde-li k následnému shledání dostatečných relevantních důvodů podložených racionálními a přesvědčivějšími argumenty, ve svém souhrnu více konformnějšími s právním řádem jako významovým celkem a svědčícími tak pro změnu judikatury, východiskem pro rozhodování následujících případů stejného druhu, a to z pohledu postulátů právní jistoty, předvídatelnosti práva, ochrany oprávněné důvěry v právo (oprávněného legitimního očekávání) a principu formální spravedlnosti (rovnosti) [nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25. ledna 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04, in Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu

České republiky (dále již „Sbírka“), svazek 36, ročník 2005, str. 173].

Obecné soudy ovšem vedle své povinnosti reflektovat při své rozhodovací činnosti judikaturu vyšších soudů musí také respektovat zásadu vyjádřenou v čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky, že vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu České republiky jsou závazná pro všechny orgány i osoby, a že s ohledem na četnou judikaturu Ústavního soudu České republiky je právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu coby orgánu ochrany ústavnosti, resp. v jeho právní větě, má-li obecnou povahu, obecně závazný, tj. závazný při řešení typově shodných případů (srov. např. usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 14. října 2002, sp. zn. II. ÚS 355/02, in Sbírka, svazek č. 28, judikát publikován pod č. 28). Přitom nerespektování právních názorů Ústavního soudu České republiky vede při stejných skutečnostech jednak k vědomému porušování ústavnosti a navíc nerespektování nosných důvodů publikovaného nálezu Ústavního soudu řešících obdobné věci má nepochybně deformující dopad na princip právní jistoty plynoucí z normativního principu právního státu tak, jak jej normuje čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky (nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. října 2007, sp. zn. III. ÚS 495/05, in ASPI - Automatizovaný systém právních informací, identifikační číslo judikátu JUD 39333CZ).

Vzhledem k tomu, že odvolací soud při svém rozhodování, na rozdíl od soudu prvního stupně, který tak správně učinil ve svém předcházejícím a posléze odvolacím soudem zrušeném rozsudku, nezohlednil konstantní judikaturu Nejvyššího soudu České republiky, resp. nerespektoval předmětná rozhodnutí Ústavního soudu České republiky, v nichž byl opakovaně zaujímán právní názor (ve stručnosti shrnuto), že specialita restitučních předpisů vylučuje možnost domáhat se určení vlastnického práva k předmětným nemovitostem podle obecných předpisů občanského práva, kterážto otázka byla při rozhodování této věci obecnými soudy esenciální z pohledu žalobcem uplatněných peněžitých nároků vůči žalované České republice, Nejvyššímu soudu České republiky nezbylo, než dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o.s.ř. zrušit. Jelikož důvody zrušení platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí vyjma jeho III. o zastavení řízení pro částku 17.786,- Kč s příslušenstvím, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)